Ванредан број „Заставе“.

Број 193 — У Новом Саду у недељу 1. септембра 1902. — Година XXXVII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељка и дана за празник.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 1 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Румунију, и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за цела године 2 круне, на пола године 4 круне

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издаје: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на вијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Народни збор — забрањен.

Народни збор Срба карловачке митрополије, који је сазван за четвртак у Ср. Карловцима, забрањен је.

Др. Ђура Красојевић пријавио је збор у петак ујутру, а у суботу по подне добио је решење, да је збор — забрањен.

Право да кажемо, многи су предвиђали. да ће се ово догодити. И то баш они, који су добро познавали прилике у Тројеници. Али у овој ствари није било слободно нагађати, требало је — уверити се. А већина је мислила, да је најпре, ако збор буде на земљишту Хрватске и Славоније.

Сад смо се уверили!

Право збора и договора спада у најглавније право грађана у уставној држави. Влада и власти не смеју да запуше уши; оне су дужне да чују народну реч. Где се боје те речи, тамо је зло, врло зло . . .

Јест, ал ако се догоде изгреди на збору?! То није разлог! На основу тога могао би се забранити сваки збор. Ако се где покаже, да збор прелази своје границе, власт има начина и средства, да то спречи.

А ми и не верујемо, да се ико тога страшио

Ми смо рекли у нашем чланку, којим смо пропратили позив на збор, да наш народ неће заборавити на своје достојанство. И рекли смо изрично: — Кад пола зимо да загрмимо против суровости и дивљаштва, не може бити, да ћемо то учинити суровим и дивљачким начином.

То је свако увиђао. Јер не може бити да власти у Хрватској и Славонији не познају уставну свест нашег народа. Кад је на нашим зборовима долазило до најмањих изгреда? Ми смо имали не само у ужој Угарској, него баш у Хрватској и Славонији под баном Хедерваријом пуно зборова, а ни на једном не беше и најмања изгреда. Подсећамо само на крупније зборове најновијег доба. Подсећамо на велики радикални збор у Митровици, на митрополијски збор 1894. у Ср. Карловцима, на народни збор у Митровиц 1899. који је поставио српске захтеве, и напослетку на лањски народни збор у Руми, који је тражио савив народног црквеног сабора.

Изасланици власти увек су се после свршених зборова захваљивали на примерном реду и држању. Па тако је било и на свима нашим зборовима у Угарској. Ако је ико заслужио да ужива уставна права, заслужио је наш народ, јер уме да их поштује.

И ми не знамо: због чега је сад забрањен збор у Сремским Карковцима?! Тај збор је хтео да осуди разбојништва. Хтео је да тражи мира и реда. И као Срби и као грађани и као људи, ми смо били дужни да затражимо тај збор.

Ако међу Хрватима има доиста људи, који осуђују она зверства у Загребу, требали би и они да изјаве то на — зборовима. Ти зборови били би као и овај забрањени, једине светле тачке у овој тами, која је пала данас над Хрватском и Славонијом.

И — није слободно. Како ће то да изгледа оним занешењацима, који су одобравали изгреде? И како ће то да изгледа онима, који хтедоше да дигну свој гласу име реда и мира у држави? И како ће то да изгледа Европи, која ово посматра?

Дакле у Хрватској и Славонији није слободно!?

Остаје нам да видимо: хоће ли бити слободно у ужој Угарској? Или зар нами збиља није — ништа слободно?!

Скоро ће доћи одговор и на ово питање!

Крвави дани у Загребу.

I.

»Народне Новине«.

Крваве драме последњи чин довршен је. Завеса је пала, комад се свршио без намишљеног епилога, у место славопоја — преки суд, у место победоносног клицања — ударају у добоше и оглашују заточницима велико хрватске мисли — вешала.

Пролог крваве драме написаше званичне „Народне Новине“. Њима и само њима имају да захвале српске установе у Загребу разбојничку пљачку. Јанко Иблер био је први доен „демонстрација“, јунак свога доба. После познатог чланка у званичним „Народним Новинама“, које изиђоше у очи дана још непочете пљачке, и у коме се Србима отворено прети разрачунавањем, била је режија већ готова. „Н Новине“ дадоше знак и крвава игра започе Јанко Иблер, некадањи уредник органа Анте Старчевића, а сада главни уредник „Народних Новина“ триумфисано је корачао загребачким улицама, јер је видео, да су га аранжери крваве драме, добро разумели.

Четири дана и четири ноћи бесни разуздана светина по загребачким улицама, четир дана и четир ноћи траје разбојничка пљачка, грабеж, крађа и отимање по Загребу Сваки Србин носи главу у торби, на свакога Србина воде крваву хајку, а званичне „Народне Новине“ задовољно се смеше, са коншалансијом и беспримерним цинизмом једва описују какве догађаје, и ако што и напишу, то је измишљено, изврнуто. И када је на крају крајева све што је српско у Загребу, поробљено, покрадено, опљачкано и упропашћено, сада тек „Народне Новине“ написаше кратку нотицу, које цео смисао значи: „Доста је, ми смо готови“. И онда се из њихове кујне раструбљује вест. да у мало што није дошло до демонстрације пред уредништвом „Народних Новина“, али верзије о томе нису биле истините. И то је било бачено у свет, да се замете траг, што но се каже „да се Власи не сећају“. И нису биле истините те верзије, јер су главни аранжери загребачког разбојништва седели баш у редакцији красних „Народних Новина“, које се у једној трећини плаћају српским новцем. Улога коју су одиграли потоњих дана те званичне новине, никога не изненађује, ко је помно пратио писање њихово од смрти пок. Милана Зеца. На његово место требао је доћи у своје време један познати српски књижевник, али познати србождери у околини бановој препоручише и протурише Јанка Иблера. И сада у редакцији „Народних Новина“ нома Србина, а српско име избрисано је из речника званичног органа Троједнице, у којој живи добра трећина српскога народа. Сваки шовинистички покрет крштеног и некрштеног Велико Хрватства, нашао је најодушевљенијег поборника у званичним „Народним Новинама“. Сваку велико-хрватску дрскост, свако изазивање званичних и незваничних стеклиша, знају „Народне Новине“ да у лепшају, да коментирају и да — одобре.

И када до беснила разјарени шовинизам велико-хрватских мегаломана пљачка, пали и убија, даје му свој званични наслов Јанко Иблер Читајте један од последњих бројева „Народних Новина“ и нећићете тамо на последњој страни изјаву Јосифа Прашбергера, „да није истина да је он штитио Влахе код последњих „демонстрација“, јер је он добар Хрват и добар католик“. И такове изјаве штампају великим словима званичне „Народне Новине“. Сваки који оно што чита и разуме, за свако га тога је јасно као сунце, да крваве дане у Загребу није изазвало ни писање „Србрана“, ни писање „Хрватског Права“, „Обзора“, „Хрватске“, но да су те дане изазвале једино „Народне Новине“. — Са гнушањем и презиром прелазимо за сад преко тога главног виновника загребачког покоља и прелазимо на друге.

II.

Подбан Шпицер-Крајчовић.

Звао се Шпицер Родио се у Вуковару, одрастао међу Србима, дружио се у ђачко доба са данашњим баном. Није учио никада ништа, није свршио ништа, а сваки ко га познаје, знаде, да и не зна ништа. — Но случајно оданости тој, да је био школски друг данашњега бана има се захвалити, да је место душевног велеума Данила Станковића, заузео је дан Ото Шпицер, душевни пигмеј спрам умног дива.

И рад и посао Шпицера-Крајчовића стоје у потпуној релацији према његовој душевној потенцији. Но што „хрватском“ подбану недостаје на интелигитету, то се он ревносно труди да надокнади истицањем велико хрватскога шовинизма. У тој се боји и приликом загребачких натицања разбојништва Ото Шпицер-Крајчовић показао у пуној мери.

Други дан разбојничке пљачке када Срби грађани загребачки видеше, да их власти неузимају ни мало у заштиту, када видеше, да су на жалост и немилост предани разбојницима, а управо званично бивали као пљен, тада загребачки Срби употребише последње средство. Заменику бана, који је мирно седео у Остенду, и за кога се знало, да се неће вратити пре свршена чина, и за кога се тада већ оправдано држало, да неће мрсити рачуне свога Шпицера одоше најугледнији Срби загребачки бан ком заменику да као грађани „културног“ центра „лепе наше домовине“ затраже заштиту власти против разбојника. Подбан Шпицер-Крајчовић зададе депутацији загребачких Срба своју поштену реч, да је све и сва учинио, да се изгреди не понове, и да он свакоме Србину гарантује сигурност живота и имања. Додао је још и то, да се он већ споразумео и са главно командујућим генералом Бертолсхајмом, да и војска интервенира у корист поштених Срба грађана. То је било у понедељак до подне. Истога дана поновише се пљачке и разбојништва, и сада се догодило нешто, чега до сада није било сигурно нигде на свету. Заменик бана Троједне краљевине Ото Шпицер Крајчовић заишао је у „народ“, који пљачка, краде, уништава, убија, и тај „народ“, та боље рећи руља пљачкаша, не бега пред највишим представником власти у земљи, та га руља бурно поздравља са речима „живио подбан“, а подбан се тој руљи одазива са „живили Хрвати“! Живили дакле такови Хрвати, који робе, пљачкају, отимају? Шта такови поздрави значе? Значе харангирање масе, значе дражење исте на наставак злочина. И таково што ради бански заменик, шеф земаљске управе!

О томе покору мора бити јавнога рачуна, оваково што несме остати некажњено И бесна руља разумела је свога

подбана, разбојништва санкционисана тако се најнадлежнијег места наставише се своме жестином, док није постигнут смер, док Хрвати подбану Шпицеру не учинише своју дужност... То је само бледа слика улоге, коју је играо шеф земаљске управе за време загребачких разбојништва. Пођимо један корак даље, и пређимо на даље виновнике крвавих дана

Нови Сад, 31. августа.

Где ће сад бити народни збор?

Кад је збор у Ср. Карловцима забрањен, настаје питање: Где ће сад бити збор? Јер да на овом не може остати, то је јасно.

Ми у овај мах нисмо у стању одговорити сасвим одређено на ово питање. Али како смо извештени, на румској конференцији било је узгред и о томе речи... И решено је, да се за тај случај сазове збор у Новоме Саду.

Вероватно је, да ће се тако и догодити и да ће збор бити сазван за Н. Сад за четвртак 12. (25.) августа, недељу дана доцније, но што је требао бити у Ср. Карловцима.

Они, који су узели ствар у своје руке, и састали се били у Руми, треба што скорије да проговоре. Позив на други збор треба да изиђе раније, а не тек неколико дана пред збор.

Нами је познато, да су многи за то, да збор буде у Будимпешти. Има брзојав из Митровице, да су сви Митровчани без разлике странака за то, да збор буде у Будимпешти. А то желе и многи из Сомбора.

Но колико је нами познато, огромна већина је, да се збор сазове у Нови Сад. Навађају, да је Будимпешта далеко, пут и боравак онде веома скуп. И да заједнички зборови Срба из Угарске и Хрватске и Славоније, треба да буду или у Срем. Карловцима или у Новом Саду, јер је ту — средиште.

Оволико за први мах, а о свему ће бити још речи. По себи се разуме, да треба журити.

После пљачкања у Загребу.

Београд. Београдски трговци услед загребачких разбојничких нападаја донели су ову резолуцију: Дубоко потресени, услед жалосних догађаја и разбојничких нападаја у Загребу на имање српских трговаца, изјављујемо овим путем своје најтоплије саучешће у тешкој судбини својих другова, како у Загребу, тако и у Хрватској и Славонији, који својом вредноћом и поштењем стекоше права на признање свију поштених трговаца. Српски трговци најоштрије осуђују начин уништавања туђе својине, као и нападаје на српске фирме. И изјављујемо своје сажаљење на недостојном држању националних, хрватских трговаца, који беху дужни, да притеку у помоћ својим српским колегама, да спрече отимачину, а место тога, они, шта више, узимаху удела у пљачкању и отимању својине српских трговаца.

Политички преглед.

Посета краља Александра у Русији. Бечки и будимпештански листови доносе вест из Петрограда, да ће краљ Александар са краљицом Драгом посетити руског цара у Ливадији.

Поравнање. Министар-председник Сел дошао је са свога добра у Будимпешту да председава министарским седницама, које ће се одржати у ствари поравнања. Како јављају из политичких кругова, преговори о поравнању иамеђу обе владе наставиће се у Бечу у току идуће недеље. У угарским политичким круговима држе, да се и овог пута неће постићи потпун споразум.

Вести из места и са стране.

Ванредни број „Заставе.“ Чим смо добили вест, да је збор у Срем. Карловцима забрањен, приредили смо ванредни број „Заставе.“ Потребно је, да та вест за времена стигне у све крајеве, како се не би нико кретао узалуд на пут. — Где и кад ће сад бити збор, о томе ће изаћи позив на време. Само се спремајмо!

Конгрес српских новинара. Председништво новинарског удружења јавља, да је на жељу многих, одложен конгрес српских новинара и да ће се одржати у недељу 13. октобра у Београду. Уједно јавља, да ће рад конгреса бити проширен. Конгрес се по првобитном решењу, требао да састане на Крстов-дан о год.

Збор Српкиња. Данас, 1. о. м. у 10 сати пре подне одржаће се у сали више женске школе краљице Драге, збор Српкиња Београђанки, поводом последњих догађаја у Загребу. Тај ће збор наших матера и сестара једном резолуцијом осудити вандализам наше „браће“ Хрвата.

Коме је све слободно. Пишу нам из Босне: Католици код нас могу све, док ми Срби и Мухамеданци не смемо ништа. Тако хрватски „Освит“ последњих дана донео је неколико чланака, који на најдрскији начин нападају Србе и раздражују их. Наша цензура, наравно напустила је „Освит“, да пише и грди Србе колико и како хоће. И шта више, полиција му је не знам само откуда, чувала уредништво, ако би га зар Срби напали. Зар не изгледа по овоме, да се и полицији свиђа то писање „Освитово“. А неки чак говоре и то, да у „Освиту“ по некоје такове чланке пишу и сами поједини чиновници. Можда је и тако, јер код нас је и онако могуће много што-шта,

Сеоба Невесињаца. У „Застави“ је већ било говора о томе, да Срби Невесињци хоће да напусте своје огњиште и да се иселе. Није узрок томе само њихово јадно материјално стање, већ и неправде и насиља, која се чине према њима. Ево један пример само. У Невесињу, селу Крушевљанима, прохтело се католицима, да преотму српско гробље и да на њему служе мису. А кад су се Срби притужили власти, престојник Гаул не само да их није хтео саслушати и дати им задовољштину, него им је још забранио, да у то своје гробље не смеју своје мртве сахрањивати. — Јасан доказ, како се са Србима поступа.

Снег у Карпатима. Из Мармарош-Сигета пишу: 2305 метара високи Пијетроц покрио је 30. августа све до подножја 40 цм. висок снег. Температура је пала тако ниско, да су о оближњим местима морали ложити собе. И у Мармарош-Сигету пао је био такођер снег.

Нападај на уредника. Како јављају „Словенском Народу“ из Трста: Уршћански лист „Ил Соле“ нападао је у последње време социјал-демократе, оптужујући их, да су покрали, раднике, да троше новац, скупљен за родбину у немирима палих радника, да су проневерили већи део од 7100 форината, стечених код забаве на Монтелу, да сами себи позајмљују из страначке благајне новце и т. д. Нападнуте вође социјалних демократа нису до сада тужили споменути лист. Но место тога два су човека, прошле суботе, ноћу, напали уредника „Ил Соле“, и хтели га убити. Уредник Густав Сутив викао је за помоћ и бранио се. На вику је дошао неки слуга и двапут пуцао у ваздух. Нападачи побегоше. Једнога је ухватила полиција и зове се Добрила. „Ил Соле“ тврди, да су социјалне демократе најмили ову двојицу, да убију уредника.

Позив на претплату. 1. септембра о. г. отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 40 пот. Уједно учтиво умољавамо наше пошт. претплатнике којима крајем августа истиче претплата, да изволе исту за времена, за месец септембар обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло

Администрација „Заставе“.

Брзојави „Застави.“

Стигли 31. августа.

Ср. Карловци. (Стигао по подне.) Наш збор, који је јуче пријављен, данас забрањен.

Темишвар. Алвин Крамер, уредник темиварског немачког листа за Угарску, затворен је на захтев државног тужиоца. Крамер је осуђен на три месеца државног затвора због дражења народносног. А затворен је одмах, што је државни тужилац тражио то, јер је посумњао, да ће Крамер побећи. Велики капетан темишварски протерао је Крамера из Темишвара, јер га сматра као опасну личност због дражења против Мађара. — (Ми ћемо у идућем броју опширније донети о овој ствари — Пр. ур. „Заставе“).

Апатин. Бележник Јелман убијен је, кад се јуче у вече кренуо са својом сестром из вароши у виноград. Три човека су затворена.

Будимпешта. Министар-председник Сел стигао је овамо и председавао је министарској седници. У вече се враћа на своје добро Ратот

ПОЗИВ

НА

ГЛАВНУ СКУПШТИНУ СРПСКЕ ПЧЕЛАРСКЕ ЗАДРУГЕ

У РУМИ.

Према закључку главне скупштине „Српске пчеларске задруге у Руми“, држане у Старој Пазови 16. (29.) августа 1901., држаће се овогодишња главна скупштина у Земуну, у магистратској дворани у 10 сати пре подне, са овим дневним редом:

1. Извештај управе о раду и напретку задруге.
2. Избор нове и разрешење старе управе.
3. Предлози управе и евентуални предлози, који се имају управи на писмено 3 дана пре скупштине поднети.
4. Предавања из пчеларства, и
5. Посета изложбе воћа и грожђа.

Позивају се чланови задруге и остали пријатељи пчеларства, да изволе у што већем броју сабрати се на ову скупштину, на којој ће се гледати, да се највише времена употреби на предавање.

Из седнице управнога одбора „Српске пчеларске задруге у Руми“, држане 29. августа (11. септембра) 1902. године.

Тајник: **Марко Шаула** с. р. парох румски.

Потпредседник: **Др. Јован Шевић** с. р. кр. јавни бележник.

✝

Тужним срцем и неописаним болом у души јављамо свима сродницима, пријатељима и познаницима, да нам се наша премила и никад незаборављена кћи, супруга и мати

МИЛКА МИЛОВАНОВИЋ,

рођ. Јанков,

у својој 23. години млађаног живота, у уторак, 27. августа (9. септ.) у 9 сати пре подне у вечност преселила.

Земни остатци драге и миле нам покојнице опојаће се по обреду свете православне цркве, сутра у среду, 28. августа (10. септ.) о. г. у 10 сати пре подне, а за тим ће се предати матери земљи на вечни покој.

Мир пепелу њеном!

У Срп. Елемиру, 27. августа (9. септ.) 1902. год.

Душан Миловановић. супруг.

Обрад Јанков, отац. **Бранко Миловановић.** син.

ОГЛАСИ.

ТРАЖИ СЕ

за мануфактуру, један филијалиста са кауцијом од 500 форината. Понуде А. В. на администрацију »Заставе«. 602 1—1

Продаје се једна

МАНУФАКТУРНА РАДЊА

од 6000 форината — Србину, који има да положи одмах 1000 форината — остало на отплату. — Понуда под шифром „Србин“ на администрацију нашег листа. 603 1—1

ПАМУЧНА РАДЊА МИЛАНА МИХАЈЛОВИЋА

у Великом Бечкереку

треба једног момка, који одма ступити може, али, треба да је добро верзират у продавању памука. 601 1—2

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.